

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 211/2016-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 2. marca 2016 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca), zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Jurajom Kusom, Advokátska kancelária, Námestie osloboditeľov 10, Michalovce, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 1 NcC 22/2014 a jeho uznesením z 27. júna 2014 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a ako neprípustnú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. augusta 2014 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“) vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len

„krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 NcC 22/2014 a jeho uznesením z 27. júna 2014 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

2. Zo sťažnosti aj z jej prílohy vyplýva, že krajský súd napadnutým uznesením rozhodol, že sudcovia Okresného súdu v Michalovciach (ďalej aj „okresný súd“) JUDr. Gabriel Štefanič, JUDr. Zdenko Švárný, JUDr. Milan Mitterpák, Mgr. Daniela Pristášová, Mgr. Agáta Štefaničová, JUDr. Tatiana Sabadošová, JUDr. Martin Lopuch, JUDr. Stanislav Vojtko, JUDr. Marek Kotora a JUDr. Vladimír Červeňák sú vylúčení z prerokúvania a rozhodovania vecí vedenej na Okresnom súde Michalovce pod sp. zn. 5 C 39/2014. Krajský súd súčasne prikázal na konanie vec Okresnému súdu Trebišov. Predsedom senátu krajského súdu, ktorý vydal napadnuté rozhodnutie, bol JUDr. Peter Tutko.

2.1 Krajský súd napadnuté uznesenie odôvodnil tým, že všetci sudcovia, ktorí prerokúvajú a rozhodujú občiansko-právne veci, sa vyjadrili, že majú negatívny vzťah k právnomu zástupcovi sťažovateľa (v postavení žalovaného v konaní pred všeobecnými súdmi, pozn.) JUDr. Jurajovi Kusovi, ktorý vo viacerých iných konaniach namietal zaujatosť sudcov okresného súdu, pričom vo viacerých veciach boli vo vzťahu k nemu sudcovia okresného súdu vylúčení z prerokúvania a rozhodovania. Ďalej krajský súd uviedol, že z vyjadrení sudcov okresného súdu vyplýva, že tu existuje ich subjektívna zaujatosť pre vzťah k právnomu zástupcovi sťažovateľa, ktorý vznikol z dôvodu podávania sťažností a podnetov na disciplinárne konanie sudcov proti sudcom okresného súdu zo strany právneho zástupcu sťažovateľa.

3. Podľa sťažovateľa je napadnuté uznesenie krajského súdu vydané v rozpore s čl. 1 ods. 1 ústavy, kde je zakotvená právna istota a predvídateľnosť súdnych rozhodnutí, a to z dôvodu, že krajský súd sa v napadnutom uznesení dostáva do vlastných rozporov, keď ten istý senát krajského súdu napadnutým uznesením rozhodol, že sudcovia okresného súdu sú vylúčení z prerokúvania a rozhodovania vecí na okresnom súde, a ten istý senát (predseda JUDr. Peter Tutko) krajského súdu uznesením z 28. decembra 2012 a uznesením z 1. júla 2013 rozhodol, že sudcovia Okresného súdu Michalovce nie sú vylúčení z prerokúvania

a rozhodovania veci. Išlo pritom o rovnaké dôvody zaujatosti sudcov okresného súdu k právnenému zástupcovi JUDr. Jurajovi Kusovi.

3.1 Napadnuté uznesenie krajského súdu nie je podľa sťažovateľa zdôvodnené tak, ako vyžaduje zákon, je nepresvedčivé a vzbudzuje pochybnosti (sťažovateľ poukazuje na § 157 ods. 2 v spojení s § 167 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku; ďalej aj „OSP“). Krajský súd napadnutým uznesením podľa sťažovateľa zovšeobecnil vylúčenie všetkých sudcov okresného súdu, a to bez toho, aby konkretizoval dôvody vylúčenia u jednotlivých sudcov.

3.2 Sťažovateľ ďalej uviedol, že v napadnutom uznesení krajský súd okrem iného uvádza, že všetci sudcovia, ktorí pracujú na občiansko-právnom úseku, sa vyjadrili, „že sa cítia vylúčení k právnenému zástupcovi JUDr. Jurajovi Kusovi“ z dôvodu podávania sťažností a podnetov na disciplinárne konanie proti sudcom okresného súdu. Toto tvrdenie krajského súdu sa podľa mienky sťažovateľa nezakladá na pravde a krajský súd si ho pravdepodobne osvojil len z vyjadrení sudcov okresného súdu. Sťažovateľ zdôraznil, že voči sudcom JUDr. Gabrielovi Štefaničovi, PhDr. Mgr. Agáte Štefaničovej, JUDr. Vincentovi Svobodovi, Mgr. Daniele Pristášovej, JUDr. Zdenkovi Švárnemu, JUDr. Igorovi Raganovi, JUDr. Tatiane Sabadošovej, JUDr. Stanislavovi Vojtkovi a JUDr. Marekovi Kotorovi jeho právny zástupca vo svojom mene ani v mene účastníka konania, ktorého zastupoval, nikdy žiadnu sťažnosť nepodal. Preto je podľa sťažovateľa absurdné, aby sa títo sudcovia vyjadrili, „že sa cítia vylúčení k právnenému zástupcovi“ sťažovateľa JUDr. Jurajovi Kusovi.

4. Sťažovateľ navrhol vydať tento nález:

„Základné právo [redacted] (...) zaručené v čl. 46 ods. 1 a v čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, tiež v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. INcC/22/2014-116 a jeho uznesením zo dňa 27. júna 2014 porušené bolo.

Uznesenie Krajského súdu v Košiciach, sp. zn. INcC/22/2014-116 zo dňa 27. júna 2014 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Krajský súd v Košiciach je povinný uhradiť [redacted] (...) trovy právneho zastúpenia v sume 320,44 €, na účet jeho právneho zástupcu JUDr. Juraja Kusa(...)“

II.

5. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

III.

6. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi. Príslušnosť súdu ustanoví zákon.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený

6.1 Pri rozhodovaní orgánov verejnej moci (t. j. aj súdov) o právach a povinnostiach fyzických osôb a právnických osôb v konkrétnom právom upravenom procese je nevyhnutné akcentovať princípy demokratického právneho štátu formujúce každé konanie. Tieto princípy nachádzame v ústave v čl. 46 a nasl. (právo na súdnu a inú právnu ochranu), ako aj v čl. 6 ods. 1 dohovoru (právo na spravodlivý proces).

6.2 Článok 46 ods. 1 ústavy je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu zakotvených v čl. 46 až čl. 50 ústavy (porov. I. ÚS 117/05). Podľa stálej judikatúry ústavného súdu je účelom práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy), ako aj práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 dohovoru) zaručiť každému prístup k súdu, čomu zodpovedá povinnosť všeobecného súdu viazaného procesnoprávnymi a hmotnoprávnymi predpismi, dodržiavanie ktorých je garanciou práva na súdnu ochranu, vo veci konať a rozhodnúť (porov. II. ÚS 88/01). Súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníka konania, je však povinný na zákonom predpokladané a umožnené procesné úkony účastníka primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným právom (porov. v tomto zmysle IV. ÚS 252/04, IV. ÚS 329/04, IV. ÚS 340/04, III. ÚS 32/07), najmä s ustanovením § 157 ods. 2 OSP, v ktorom sú upravené náležitosti odôvodnenia rozsudku.

6.3 Princíp zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy treba pokladať za celkom neopomenuteľnú podmienku výkonu súdnej moci, keďže na jednej strane dotvára a upevňuje sudcovskú nezávislosť a na strane druhej predstavuje pre účastníka konania

záruku, že na rozhodnutie jeho veci sú povolané súdy a sudcovia podľa vopred ustanovených zásad tak, aby bola zachovaná zásada pevného a náhodného pridelovania súdnej agendy a aby bol vylúčený - pre rôzne dôvody a rozličné účely - výber súdov a sudcov „ad hoc“ (pozri I. ÚS 239/04).

6.4 Základné právo na prerokovanie a rozhodnutie veci nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je v Občianskom súdnom poriadku garantované aj prostredníctvom vylúčenia sudcu z jej ďalšieho prejednávania a rozhodnutia pre zaujatosť (§ 14 až § 16 OSP). Zároveň je ústavou garantované základné právo na zákonného sudcu v zmysle čl. 48 ods. 1 ústavy, ktoré sa na zákonnej úrovni prejavuje o. i. aj inštitútom miestnej, vecnej a funkčnej príslušnosti (§ 9 - § 13 OSP).

6.5 Ústavný súd je súdnym orgánom ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy). Túto ochranu poskytuje aj základným právam účastníkov v konaní o ich veci pred súdmi (všeobecnými) alebo pred inými orgánmi Slovenskej republiky v prípadoch ustanovených zákonom. Tieto práva vyplývajú z ústavno-procesných princípov konania pred uvedenými orgánmi (čl. 46 až čl. 50 ústavy) a patrí medzi ne aj právo každého na rozhodnutie jeho veci tým sudcom, ktorého určuje zákon.

6.6 V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoje rozhodnutia, podľa ktorých všeobecné súdy sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie základných práv a slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje, preto je možnosť intervencie zo strany ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak ochranu neposkytujú všeobecné súdy (porov. *mutatis mutandis* I. ÚS 9/00, II. ÚS 592/2013, III. ÚS 375/2010, IV. ÚS 26/04). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť pre neprípustnosť (porov. § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde; ďalej porov. aj *mutatis mutandis* I. ÚS 22/03, II. ÚS 349/08, II. ÚS 421/2013, III. ÚS 152/03, IV. ÚS 177/05). V prípade ak právny poriadok pripúšťa iné možnosti nápravy uplatnením riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov podľa Občianskeho

súdneho poriadku, nemožno sa domáhať ochrany svojich práv v konaní pred ústavným súdom.

6.7 Na účely čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s § 14 až § 16 OSP pod vylúčeným sudcom treba rozumieť nielen sudcu, ktorý bol skutočne vylúčený na základe rozhodnutia krajského súdu, ktorý rozhodoval o námietke zaujatosti, ale aj sudcu, ktorý vylúčeným mal byť na základe objektívneho posúdenia jeho pomeru k veci alebo k účastníkom konania alebo k ich zástupcom (porov. IV. ÚS 26/04).

6.8 Na tomto mieste ústavný súd odkazuje (a plne sa stotožňuje) na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4 M Cdo 17/2009 z 29. októbra 2009, podľa ktorého *„je rozhodovanie vylúčeným sudcom takou vadou konania, ku ktorej odvolací i dovolací súd, v rámci preskúmavania zákonnosti celého konania na základe podaného riadneho alebo mimoriadneho opravného prostriedku, je povinný prihliadať z úradnej moci (§ 212 ods. 3 a § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p.), a ktorá je dôvodom kasačného rozhodnutia. O takúto vadu ide bez ohľadu na to, či o vylúčení sudcu bolo alebo nebolo rozhodované nadriadeným súdom podľa § 16 ods. 1 O.s.p. a bez ohľadu na to, že takýmto prípadným rozhodnutím sudca z prejednávania a rozhodovania veci vylúčený nebol. Inštitút vylúčenia sudcu je totiž objektívnou procesnou kategóriou a tým aj zásadne nezávislou na rozhodovaní podľa uvedeného ustanovenia. Niet žiadnej vecnej ani procesnej prekážky, aby v odvolacom alebo v dovolacom konaní nemohla byť otázka vylúčenia sudcu otvorená nanovo a prípadne aj inak zodpovedaná, a to bez ohľadu na to, aké skutkové dôvody boli skôr namietané alebo hodnotené.“*

6.9 Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje aj na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 153/96 z 21. augusta 1997 a sp. zn. 6 Cdo 210/2010 z 20. apríla 2011, v ktorých sa *inter alia* uvádza: *„Neexistencia žiadneho rozhodnutia alebo existencia právoplatného rozhodnutia nadriadeného súdu o tom, že sudca je alebo nie je vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí, nebráni dovolaciemu súdu pri skúmaní podmienok prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 237 písm. g) OSP posúdiť túto otázku samostatne a prípadne i inak, než ju posúdil nadriadený súd súdu procesnému, ktorý vo veci rozhodoval, ak v námietke boli uvedené nové skutočnosti.“*

6.10 Taktiež ústavný súd zastáva identický právny názor, ako uviedol najvyšší súd v uznesení sp. zn. 3 Cdo 323/2009 z 15. marca 2012, podľa ktorého „*nesprávne obsadeným súdom (§ 237 písm. g/ O.s.p.) je súd, ktorý nie je obsadený v súlade s ustanoveniami upravujúcimi zloženie súdneho orgánu, ktorý má určitú vec prejednať a o nej rozhodnúť. Súd treba považovať za nesprávne obsadený aj vtedy, ak nekoná zákonný sudca (porovnaj tiež nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 5. novembra 2008 sp. zn. II. ÚS 136/08). Zákonným sudcom (čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky) je sudca určený v súlade s rozvrhom práce vecne a miestne príslušného súdu. Postavenie zákonného sudcu ako osoby, ktorá má o veci rozhodnúť, je späté so sústavou súdov, ktorú upravuje zákon č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. So sústavou súdov priamo súvisí príslušnosť súdu na rozhodovanie o veci upravená Občianskym súdnym poriadkom. Nevyhnutným predpokladom toho, aby účastník konania nebol odňatý svojmu zákonnému sudcovi, je rozhodovanie o jeho veci súdom, ktorý je podľa zákona na rozhodovanie o nej vecne, miestne i funkčne príslušný.“.*

6.11 Z dosiaľ uvedeného vyplýva, že podľa platnej právnej úpravy konania pred všeobecnými súdmi a judikatúry všeobecného súdnictva sú ich závažné procesné pochybenia (vrátane porušenia základných práv podľa čl. 46 a nasl. ústavy) dôvodom na podanie odvolania (§ 201 a nasl. OSP), príp. (za splnenia zákonom ustanovených podmienok) aj na podanie dovolania [§ 237 písm. g) OSP (pozri napr. II. ÚS 595/2013, IV. ÚS 26/04, ale aj *mutatis mutandis* II. ÚS 130/02, IV. ÚS 31/03)].

6.12 Pokiaľ podľa názoru sťažovateľa krajský súd napadnutým uznesením rozhodol zjavne neodôvodnene a vo veci samej mali rozhodovať sudcovia, ktorí nemali byť podľa objektívneho posúdenia ich pomeru k veci alebo k účastníkom konania alebo k ich zástupcom z ďalšej účasti na prerokúvaní veci a rozhodovaní vylúčení, resp. ak bola podľa sťažovateľa na tomto základe vec prikázaná nepríslušnému prvostupňovému súdu (z dôvodu sťažovateľovho presvedčenia, že sudcovia inak príslušného okresného súdu nemali byť vylúčení z prerokúvania veci, a teda že nedošlo k naplneniu hypotézy § 12 ods. 1 OSP) a vo veci tak rozhodoval nezákonný sudca, potom sa jeho sťažnosť podaná ústavnému súdu javí ako predčasná, keďže v ďalšom konaní v merite veci pred všeobecnými súdmi môže

sťažovateľ postupovať už uvedeným spôsobom a domáhať sa ochrany svojich práv podaním odvolania proti rozhodnutiam prvostupňového súdu, prípadne dovolania proti rozhodnutiam odvolacieho súdu. V tomto prípade teda existuje „iný súd“, a to krajský súd, resp. najvyšší súd, povelaný na poskytnutie ochrany právam sťažovateľa.

6.13 Ústava ani zákon o ústavnom súde nepripúšťajú, aby účastník konania domáhajúci sa ochrany svojich základných práv sám rozhodol o tom, či sa jej bude domáhať v konaní pred všeobecnými súdmi alebo ústavným súdom. Naopak, z čl. 127 ods. 1 ústavy zjavne vyplýva, že pred podaním sťažnosti ústavnému súde musí účastník konania vyčerpať všetky riadne i mimoriadne opravné prostriedky, resp. iné prostriedky nápravy, ktoré sú mu dostupné v konaní pred všeobecnými súdmi.

6.14 Ústavný súd vzhľadom na uvedené sťažnosť sťažovateľa pri jej predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre neprípustnosť.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. marca 2016